

ւով այդպէս վարուողը բախտաւոր և երջանիկ չի կոչուամ, այլ խաբերայ և խարդախ. և այդպիսի մի վարուողութեան համար շատ հեշտութեամբ կարող է մեղապարտների նստարանի վրայ նստել: Մեր մատաղ սերունդը այդ գրքից պիտի սովորի, թէ հանոյելը, հօր չար լինելը, հիւանդութիւնը օգտակար բաներ են, որովհետեւ տանելով այդ բոլորը, մենք համբերութեան ենք վարժուամ (44 երես): Մի ուրիշ տեղ (53 եր.) խորհուրդ է տալիս, որ մի ամբողջ դասախօսութիւն կարդաս մօտը եկած հիւանդների և անտէր աղքատների գլխին թէ, «բարիք փնդրուել հարկաւոր է ոչ թէ իրենից դուրս, այլ հէնց իրեն մէջ»: Մի այլ տեղ (56 երես) «մեզանից իւրաքանչիւրի բարիքն իր իսկացի ապրելու մեջն է—իսկ չարիքն ընդհակառակը... եթէ այս մենք շատ լաւ հասկանանք, այն ժամանակ ոչ ոքի հետ երբեք ոչ կը վիճենք և ոչ էլ կը թշնամանանք»: Մի անմիտ խրատ էլ բերենք և վերջ տանք (102—103 երես). «... ցանկանում է Նա (Աստուած), որ ես դողացնեմ, ես ևս ցանկանում եմ այդ. կամենում է Նա, որ գործեմ, անեմ այս և ոչ թէ այն, ես էլ նոյնն եմ ցանկանում. կամենում է Նա, որ ինձ հետ (հայերէն ասում են ինձ պատահի և ոչ թէ ինձ հետ) մի որեկից բան պատահի, ես էլ նոյնն եմ ուզում»...

Այսպիսի գրքերի թարգմանելն ու հրատարակելը թէ որ բոլորովին աւելնորդ չէ, այն ժամանակ գոնէ շռայլութիւն է, որոհետեւ դեռ շատ հարկաւոր և օգտակար բաներ կան, որ չ'ունենք: Թարգմանութեան լեզուն լաւ է, թէև տեղ-տեղ ուսական ոճի ազդեցութիւն երևում է: Կրճատումները տեղ-տեղ արուած է այնպէս, որ կապը չէ պահպանուած: Գլինը 40 կող. է, որ չ'արժէ:

Ա. Վ. Ղ.

Յակոբ Կարնեցի՝ «Տեղագիր Վերին Հայոց», Գ. Կոստանեանց, 1903 թ. Վաղարշապատ.

«Տեղագիր Վերին Հայոց» գրքոյկը տառնեթերորդ դարու մի յիշատակարան է, ուր հեղինակ Տէր Յակոբ Կարնեցին տեղագրել է Արզրումի կուսակալութեան—իր ժամանակի—23 գաւառները: Տեղագրութեան մասին այն հասկացողութիւնը որ այժմ մենք ունենք, անծանօթ է Կարնեցուն: Համառօտակի նկարագրելով ամեն մի գաւառ շատ քիչ դէպքում է գաւառների բերքերը միառմի յիշում. արդիւնաբերութեան մասին նրա տուած տեղեկութիւնները շատ սեղմ են. իսկ ազգաբնա-

կութեան թիւ ամենեւին չի տալիս համարեա թէ: Իբր քահանայ՝ չի մոռանում վանքերն ու եկեղեցիները ու սրբոց մասունքները: Չընայելով այդպիսի սեղմ, համառօտ տեղեկութիւններին երկրի արդիւնաբերութեանց մասին, այնուամենայնիւ երկրի տնտեսական վիճակի մասին որոշ գաղափար է տալիս: Խօսելով առանձին էրզրումի մասին խառնում է և ժամանակակից դէպքերը և երկրի դրութիւնը, հալածանքները: Կարնեցուց իմանում ենք, որ իր ժամանակին որեւէ կուսակալութիւն մի փաշայի էր տրւում կառավարելու անասման իրաւունքներով, իբր սեփականութիւն: Ինքը Կարնեցին «կեր» և «կերուածք» բառերով ամենից լաւ է բնորոշում փաշայի իրաւունքներն ու երկրի քաղաքական վիճակը, որ ներկայ դրութիւնից շատ էլ տարբեր չէ:

Գիրքը լուսաբանուած է ծանօթութիւններով, որ կցուած է վերջին: Կայ յատուկ անուանց ցանկ: Գրքի գինը չէ նշանակուած վրէն: Հրատարակութիւնը եղել է խնամքով և մաքուր:

Ա. Վ. Ղ.

Գիւ *) Ղը-Մոպասանի «Գեղեցկուհու խոստովանութիւնը եւ հանգուեալի գաղտնիք» թարգմ. ոս. Երուանդ Տէր-Յովհաննիսեանցի. 1903 թ. Բազու. գինն է 10 կոպէկ:

Գի ղը Մոպասան՝ Գիւստաւ Ֆլորբերի աշակերտը՝ իրապաշտ (réaliste) դպրոցի ցայտուն դէմքերէն մէկն է: Ֆլորբերի, Ալֆոնս Դոդէի, Գոնկուոն եղբայրներուն հետ Մոպասանը՝ իրապաշտ դպրոցի գլխաւոր ներկայացուցիչներէն մէկը եղաւ: Մոպասանը՝ իր գրչի տաղանդաւոր ընկերներէն այն բանով կը տարբերի որ իր ոճը՝ ոչ Ֆլորբերի շքեղութիւնը, ոչ Դոդէի նուրբ հեգնութիւնը, և ոչ Գոնկուոն եղբայրներէն չարչրկուած՝ տպաւորական (impressionniste) նկարագիրն ունի: Մոպասանը ժուժկալ, ուժեղ, գրեթէ դասական լեզուով մը իրապաշտ պատմուածքներ գրած է, ուր ապշեցուցիչ ճշտութեամբ մը կը նկարագրէ գեղջուկներու, մանաւանդ նորմանդիացի գեղջուկներու բարքերը, պզտիկ բուրժուաներու և գործակատարներու (employé) նիստ ու կացը, անոնց ապրելու, զգալու, խորհելու եղանակները: Մոպասանը բացի պատմուածքներէ ունի մէկ

*) Guy de Maupassant պէտք է կարդալ Գի ղը Մոպասան և ոչ թէ Գիւ. ֆրանսերէնի մէջ g տառի մօտ գրուող u տառը չի հնչուիր: